

NOTAT

Til: Kunnskapsdepartementet

Fra: EBA Vestenfjelske – direktør Hans Martin Moxnes

Dato: 22.11.2016

Sak: Yrresskolen for Bygg og Anlegg i Bergen (YBA) – møte med Kunnskapsdepartementet
28.11.2016

1. Innledning

Utdanningsdirektoratet oversendte 23.09.2016 klage på avslag om godkjenning av YBA til Kunnskapsdepartementet, der direktoratet ikke fant grunn til å omgjøre vedtaket. Kunnskapsdepartementet skal fatte endelig vedtak i saken. EBA Vestenfjelske har i den anledning bedt om møte med departementet før vedtak fattes. I det følgende fremholdes argumenter for at departementet tar vår klage til følge og godkjenner søknaden.

Utdanningsdirektoratets avslag er basert på en vurdering av konsekvenser ved etablering av skolen. I den forutgående saksbehandling er anførsler knyttet til bl.a. inntaksreglement blitt avklart på en måte som direktoratet finner tilfredsstillende.

2. Generelt om konsekvenser ved etablering av skolen

YBA-søknaden er basert på gjeldende struktur for videregående yrkesfaglig opplæring med et tilbud innen VG1 Bygg- og Anleggsteknikk for inntil 90 elever og VG2 Byggteknikk for inntil 60 elever. I vår klage anførte vi at antall elevplasser på VG1 Bygg- og Anleggsteknikk i Hordaland i skoleåret 2016/2017 er 472, mens det var 533 primærsøkere til denne utdanningen, dvs at 61 elever ikke ville bli tildelt skoleplass iht sitt primære søknadsvalg.

Hordaland fylkeskommune svarte til dette at plasstallet på 472 var en «prognose», og at den «fysiske kapasiteten i vår skolestruktur er derimot større og det er generelt ein overkapasitet både innan Yrkesfag og Studiespesialiserande». Underforstått; alle som søker Bygg- og Anlegg i Hordaland vil få plass. Det ble i denne sammenheng vist til at i «inntaksperioden er plasstallet på VG1 BA auka til 556» og «Etter endeleg inntak og elevteljing var det 19 ledige plassar på VG1 og 61 ledige plassar på VG2 Bygg og anleggsteknikk».

Vi forutsetter at disse opplysningene er korrekte, hvilket betyr at samlet elevtall ved oppstart høsten 2016 på VG1 Bygg- og Anleggsteknikk på videregående skoler i Hordaland var 537. Dette dokumenterer den meget positive veksten som i de siste to årene har funnet sted når det gjelder elev-rekruttering til Bygg- og Anleggsfagene i Hordaland, og som av EBA Vestenfjelske er anført som et viktig argument for etablering av YBA som et supplement til det fylkeskommunale tilbudet.

I svaret fra Hordaland fylkeskommune ble det også vist til at fylkesrådmannen i sitt forslag til skolebruksplan 2017 – 2030 har planlagt «med totalt 960 plassar innan Bygg- og anleggsfaga». Fylkestinget i Hordaland har i høst vedtatt skolebruksplanen med den foreslåtte dimensjoneringen av tilbudet innen Bygg og Anlegg. Vi legger til grunn at tallet på 960 inkluderer elevplasser både på VG1 Bygg- og Anleggsteknikk, VG2 Byggteknikk, samt VG2-plasser i fag som ikke inngår i Byggteknikk (anleggsmaskinfører, treskjærer o.a.).

Oppsummert avtegner dette en strategi i Hordaland fylkeskommune om til enhver tid å tilby mange nok elevplasser til å dekke etterspørselen i elevmassen i fylket. Det kan man mene er fortjenestefullt, men det som faktisk skjer er altså at fylkeskommunen utvider tilbudet på sine eksisterende skoler. Denne kontinuerlige utvidelsen av tallet på elevplasser i de fylkeskommunale skolene kan etter vår oppfatning ikke være til hinder for etablering av YBA som et supplerende tilbud. Det er med bakgrunn i økningen i elevtall lite som tyder på at YBA vil medføre nedlegging av offentlige tlbud.

3. Lokalisering av elevplasser innen Bygg og Anlegg i Bergen sentrum

Yrkesskolen for Bygg og Anlegg i Bergen (YBA) skal lokaliseres i Bergen sentrum, det vil si i eller i nærhet av bykjernen. Denne plasseringen er valgt for å gjøre tilbudet best mulig tilgjengelig for elever bosatt i alle bydeler i Bergen, samt for tilreisende elever fra omkringliggende kommuner. Sentral lokalisering vil også ha betydning for elever fra andre fylker og fra fjerntliggende kommuner i Hordaland, blant annet med hensyn til leie av bolig i forbindelse med skolegang på YBA.

Statistikk fra Hordaland fylkeskommune for elevplasser i skoleåret 2015/2016 viser at fylkeskommunen da hadde 2.746 av sine totalt 16.528 elevplasser lokalisert i Region Stor-Bergen sentrum (dvs Bergen sentrum). I tillegg er praktisk talt alle elevplasser i friskoler med studiespesialisering i fylket lokalisert i Bergen sentrum. Statistikken fra Hordaland fylkeskommune viser imidlertid at fylkeskommunen ikke har elevplasser innen Bygg- og Anlegg i Region Stor-Bergen sentrum. I den vedtatte skolebruksplanen for Hordaland fylkeskommune 2017 – 2030 er det heller ikke lagt opp til at det skal etableres tilbud innen Bygg og Anlegg i denne delen av Bergen.

YBA vil dermed ikke utfordre den etablerte skolestrukturen til Hordaland fylkeskommune i Region Stor-Bergen sentrum, all den stund man verken har eller planlegger etablering av tilbud her. I de to bydelene der Hordaland fylkeskommune ikke har tilbud innen Bygg og Anlegg; Bergenhus og Årstad, er det bosatt i alt ca 75.000 mennesker. Kommunens strategi for boligbygging vektlegger fortetting og etablering av nye boliger nettopp i disse bydelene. YBA vil med sin sentrale lokalisering dermed bli det geografisk mest nærliggende alternativet for en stor gruppe elever med interesse for utdanning innen Bygg og Anlegg.

I tillegg vil vi anføre at lokalisering i sentrum av byen har en egenverdi som vi mener vil kunne øke den samlede rekrutteringen av elever til videregående opplæring innen Bygg og Anlegg. For elever bosatt i bydelene rundt Bergen sentrum er det attraktivt å skifte miljø og omgivelser etter ti års skolegang på en skole i bydelen der de bor, og mange søker tilbud i sentrum. Det er i den sammenheng ikke uten grunn at friskolene med studiespesialisering i Bergen, som i kommunen har en relativt meget høy andel av det samlede antallet elevplasser i videregående skole med studiespesialisering, alle er lokalisert i eller i nærhet av bykjernen.

Oppsummert vil YBA med sin lokalisering fremstå som det geografisk mest nærliggende alternativet for elever med interesse for utdanning innen Bygg og Anlegg i et område av Bergen med en befolkningsstørrelse tilsvarende Tromsø, Norges syvende største by. Denne lokaliseringen vil også for elever bosatt i andre deler av byen og utenfor Bergen kunne bidra til at den samlede rekrutteringen til yrkesfaglig utdanning innen Bygg og Anlegg blir større enn den ellers ville ha vært.

4. Det fylkeskommunale tilbudet innen Bygg og Anlegg på videregående skoler i Bergen

I søknaden om etablering av YBA er det gitt en begrunnelse for det behovet man i næringen opplever for å heve den faglige kvaliteten på tilbudet om yrkesfaglig utdanning innen Bygg og Anlegg.

Blant entreprenør med tilhold i og rundt Bergen, som vil være det primære nedslagsfeltet for rekruttering av elever til YBA, er det en utbredt oppfatning at det faglige nivået til elever som kommer ut fra Byggteknikk på de videregående skolene i området og ønsker lærekontrakt, generelt er svakt. Dette inntrykket bekreftes også i rapporten fra Senter for økonomisk forskning i vår leverte Kunnskapsdepartementet, og som inneholdt en vurdering av 359 videregående skoler i landet basert på syv indikatorer som sier noe om skolens kvalitet.

I denne undersøkelsen, med tallkarakterer på en skala fra 1 – 6, fikk de videregående skolene i Bergen kommune som blant annet tilbyr yrkesfaglig utdanning innen bygg- og anleggsvag, følgende karakterer: Slåtthaug vgs 3,6, Arna vgs 2,9, Åsane vgs 2,3 og Laksevåg vgs 2,1. De videregående skolene med tilbud innen bygg og anlegg som dekker flere av nabokommunene til Bergen kom enda svakere ut; Askøy vgs 1,8 og Sotra vgs 1,6. Man må her ta forbehold om at karakterene omfatter det totale tilbudet på disse skolene, ikke kun Bygg og Anlegg. Karakterene gir likevel også en indikasjon om standarden på dette tilbudet som bekrefter de oppfatningene bedriftene som tar inn lærlinger gir uttrykk for. Gjennomsnittlig karakter for alle de videregående skolene i Hordaland i denne undersøkelsen var 3,0.

For øvrig har Hordaland fylkeskommune vedtatt bygging av ny videregående skole i Åsane, som en av de mest nærliggende til Bergen sentrum, med byggestart i 2018. Åsane vgs hadde 66 elevplasser innen Bygg- og Anlegg i skoleåret 2015/2016. Nylig har imidlertid fylkesrådmannen indikert at bygging av nye Åsane vgs vil måtte utsettes på grunn av fylkeskommunens anstrengte gjeldssituasjon. Det knytter seg dermed usikkerhet til når det eventuelt blir realisert et kvalitativt bedre skolebygg i denne bydelen.

Oppsummert; standarden på de etablerte videregående skolene med yrkesfag i og rundt Bergen indikerer behov for et supplerende og kvalitativt bedre utdanningstilbud for elever i regionen i regi av YBA.

5. Konsekvenser for YBA relatert til Utdanningsdirektoratets anbefalinger om endringer i struktur i det yrkesfaglige utdanningstilbudet

Søknaden om etablering av YBA er basert på gjeldende struktur med et tilbud innen VG1 Bygg- og Anleggsteknikk for inntil 90 elever og VG2 Byggteknikk for inntil 60 elever.

Som følge av Utdanningsdirektoratets vedtak om avslag på søknaden, datert 22.01.2016, er det lite sannsynlig at YBA vil kunne få oppstart før skoleåret 2018/2019. Vi har i denne forbindelse gjort en vurdering av en eventuell tilpasning av vårt tilbud i tråd med de anbefalinger Utdanningsdirektoratet i september 2016 har gitt Kunnskapsdepartementet i utredningen «Gjennomgang av det yrkesfaglige utdanningstilbudet».

Utdanningsdirektoratet foreslår, basert på anbefalinger fra Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk (FRBA), at et bredt utdanningsprogram på VG1 beholdes. Det heter videre «Imidlertid foreslår bransjene en splitting av flere VG2-tilbud i dagens struktur, og argumenterer for at ytterligere fagspesialisering på VG2 er nødvendig når man skal beholde et samlet VG1 Bygg- og Anleggsteknikk. Utdanningsdirektoratet har imøtesett disse forslagene.»

For YBA innebærer dette konkret at VG2 Byggteknikk splittes i to VG2-tilbud: VG2 Tømrer og VG2 Betong og Mur. Basert på landsdekkende tall for søkning på læreplass i 2015 vil man vite at ca 80 prosent vil ønske utdanning i tømrerfaget, ca 1 prosent i stillasbyggerfaget, ca. 13 prosent i betongfaget og ca 6 prosent i murerfaget. I den før nevnte vedtatte skolebruksplanen for Hordaland for 2017 - 2030 er det imidlertid ikke gjort en vurdering av konsekvenser for det fylkeskommunale tilbudet av at strukturen i det yrkesfaglige utdanningstilbudet eventuelt blir endret i tråd med Utdanningsdirektoratets anbefalinger.

For EBA Vestenfjelske som skoleeier vil det være viktig at YBA har føringer for en tilpasning til endret struktur av utdanningsløpet når denne eventuelt blir implementert. Det er i denne sammenheng spesielt viktig at tilbudet baseres på bransjens faktiske behov for lærlinger/fagarbeidere, og da i særdeleshet betongfag-arbeidere. Per i dag er det altfor få lærlingekandidater, spesielt i dette faget.

På denne bakgrunn indikeres følgende struktur for tilbudet ved YBA:

VG1: Bygg- og Anleggsteknikk – inntil 90 elever fordelt på seks klasser (i henhold til søknaden)
VG2: Tilpasset tilbud innen Tømrer og Betong og Mur – inntil 60 elever fordelt på fire klasser.

Med dette grepet er med andre ord YBA forberedt på mulige kommende endringer i det yrkesfaglige utdanningstilbudet. Vår ambisjon om relativt sterk satsing på Betong og Mur vil svare på næringens faktiske behov i en grad fylkeskommunen i hvert fall til nå ikke har evnet. Bransjens behov for betongfagarbeidere kommer ikke til å bli mindre i årene som kommer, bl.a. som følge av store samferdselsprosjekter som skal gjennomføres i fylket/landsdelen. Gjennom den nære kontakten YBA vil etablere med entreprenørene i regionen vil man jobbe bevisst for å motivere VG1-elever til å velge utdanning i betongfaget.

6. Konsekvenser for YBA relatert til bransjens anbefalinger om endringer i struktur i det yrkesfaglige utdanningstilbudet

I foregående avsnitt er det redegjort for konsekvenser av og tilpasninger av tilbudet ved YBA dersom Utdanningsdirektoratets anbefalinger i utredningen «Gjennomgang av det yrkesfaglige utdanningstilbudet» blir tatt til følge. I denne støtter man seg på anbefalinger fra Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk (FRBA) hva angår utdanningstilbudet innen Bygg og Anlegg. Dog er det slik at man i entreprenørbransjen gjennom EBA har gått inn for at den fremtidige utdanningen i våre fag blir lagt opp etter en søkbar 1 + 3 modell. Noe som også skulle ha fremkommet som et omforent synspunkt fra FRBA. Det vil si at VG1 Bygg- og Anleggsteknikk opprettholdes som et bredt utdanningsprogram og at elevene deretter spesialiserer seg innenfor tømrer, betong osv. med et opplegg som kombinerer undervisning i teori med praktisk arbeid på bygg eller anlegg. Dette innebærer at elevene etter det første året på videregående inngår lærekontrakt med en bedrift, og ved siden av gjennomfører den teoretiske utdannelsen i allmennfag og sitt valgte yrkesfag, med undervisning på skole og selvstudier.

Dersom myndighetene faller ned på dette som struktur for den fremtidige videregående utdannelsen i yrkesfag vil YBA, med sitt utgangspunkt som skole eid av bygg- og anleggsbransjen gjennom EBA Vestenfjelske, ha særlig gode forutsetninger for å organisere og gjennomføre et slikt fleksibelt undervisningsopplegg.

7. Avslutning

Stortinget fattet i juni 2015 vedtak som innebærer at godkjenningsgrunnlaget for friskoler ble utvidet til også å omfatte yrkesfag. Den viktigste begrunnelsen for lovendringen var at yrkesfagopplæringen i Norge allerede foregår i nært samarbeid mellom skolen og bransjene gjennom blant annet lærlingeordningen. EBA Vestenfjelskes motiv for å starte YBA er å øke kvaliteten på opplæringen, og å få mange flere enn i dag til å fullføre utdanningen med fagbrev. Det skal vi få til ved at elevene allerede mens de går på skolen får et nært forhold til virksomheten på byggeplassene, og dermed styrker sine muligheter til å bli tatt inn som lærling og få en karriere i bransjen.

Bygg- og anleggsnæringen har gjennom Byggopp og andre opplæringskontorer allerede et godt utviklet system for fagopplæring. Byggopp Hordaland, som administrativt tilhører EBA Vestenfjelske, har i inneværende skoleår oppfølgingsansvar for 155 lærlinger som i all hovedsak utdanner seg innen tømrer- og betongfaget. Tilsvarende tall i Byggopp Sogn og Fjordane er 124 (ikke medregnet lærlinger i rørleggerfaget). Med etableringen av YBA, som en idéell og ikke-kommersiell friskole, tar vi et skritt videre og gir unge mennesker et fullstendig utdanningstilbud fra de avslutter ungdomsskolen og frem til et fagbrev. For bedriftene vil gevinsten være økt tilgang på kvalifisert arbeidskraft.

Lovgiver har i begrunnelsen for sine vedtak uttrykt et klart ønske om at det også innen videregående opplæring i yrkesfag etableres private tilbud som supplement til det offentlige tilbudet, dog slik at den offentlige skolestrukturen blir hensyntatt. I Hordaland vil som nevnt etableringen av YBA eventuelt kun få konsekvenser for fylkeskommunens praksis med kontinuerlig å utvide sitt tilbud i takt med økende etterspørsel av elevplasser innen Bygg og Anlegg. Skolen blir dessuten lokalisert i en befolkningsmessig betydelig del av Bergen, der fylkeskommunen verken har eller planlegger å

tilby slik utdanning. YBA har også en plan for tilpasning av sitt tilbud til foreslåtte endringer i det yrkesfaglige utdanningstilbudet, ref. Utdanningsdirektoratets anbefalinger eller eventuelt entreprenørbransjens foretrukne modell, på en måte som vil ivareta intensjonene med disse eventuelle endringene.

Konklusjon; Kunnskapsdepartementet må omgjøre Utdanningsdirektoratets vedtak og godkjenne YBA som omsøkt.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Hans Martin Moxnes". The signature is written in a cursive style.

Hans Martin Moxnes
Direktør EBA Vestenfjelske